

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Д.е.н., проф. Лоханова Н.О.

(підпис)
“ ___ ” травня 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.0305901 Облік і аудит
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою Облік і аудит
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік і контроль запасів: сучасний стан та перспективи розвитку
(на прикладі ТОВ «ТД «Інтервіндоус»»»

Виконавець:

студентка ЦЗФН 4 курсу 1 групи ОЕФ)
Добровольська Тетяна Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Артюх Оксана Валентинівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	5
1.1. Сутність запасів, їх визнання, класифікація та оцінка за національними стандартами.....	5
1.2. Первинна документація обліку запасів.....	13
1.3. Порядок формування синтетичного та аналітичного обліку запасів.....	19
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК ЗАПАСІВ НА ТОВ «ТД «ІНТЕРВІНДОУС»: ДЮЧА ПРАКТИКА	29
2.1. Загальна економічна характеристика базового підприємства.....	29
2.2. Особливості документального забезпечення операцій з запасами...	36
2.3. Проблемні аспекти обліку запасів та шляхи їх вирішення на досліджуваному підприємстві.....	41
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ ЯК ДІЄВІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	47
3.1. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві.....	47
3.2. Внутрішній контроль запасів: теоретичні та прикладні аспекти....	53
3.3. Інвентаризація запасів як дієвий метод внутрішнього контролю на вітчизняних підприємствах	60
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку економіки України необхідною умовою ефективної підприємницької діяльності є реформування бухгалтерського обліку відповідно до потреб користувачів. Регулювання бухгалтерського обліку на підприємствах здійснюється за допомогою облікової політики.

Актуальність теми. Важливою умовою безперервного виробничого процесу є наявність оборотних активів у матеріальній формі запасів, тому питання розкриття в обліковій політиці інформації про наявність та рух запасів потребують нагального вирішення. Розробка та впровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності підприємства передбачає вдосконалення обліку і контролю запасів, які забезпечують менеджерів і керівників належною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Питанням теорії та практики обліку запасів займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Загальні теоретичні питання обліку запасів розкриваються в працях таких науковців, як Р. В. Алборова, І. Ансофф, К. Р. Макконел, М. Р. Метьюс, Б. Нідлз, Е. С. Хендріксен, Л. З. Шнейдман. Вагомий внесок у розвиток теоретико-прикладних аспектів обліку запасів зробили вітчизняні вчені, серед яких: М. Т. Білуха, І. А. Белобжецький, Ф. Ф., Бутинець, А. Г. Загородній, В. А. Дерій, М. В. Кужельний, В. Б. Моссаковський, С. А. Ніколаєва, М. С. Пушкар, С. А. Ніколаєва, В. В. Новодворська, Н. В. Смірнова, Т. Г. Степанова, О. В. Чумак, А. А. Єфремова та інші. Незважаючи на цінність результатів їх досліджень, питання обліку запасів і досі залишаються актуальними через дискусійний характер окремих норм та положень.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в розгляді питань теорії та практики бухгалтерського обліку і контролю запасів вітчизняних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення означеної мети в процесі дослідження було поставлено такі завдання:

- визначити сутність категорії «запаси», їх класифікацію та оцінку;

- описати первинну документацію при здійсненні операцій з запасами на вітчизняних підприємствах;
- дослідити порядок формування синтетичного та аналітичного обліку запасів з розкриттям особливостей обліку на ТОВ «ТД «Інтервіндоус»;
- проаналізувати ефективність використання запасів на ТОВ «ТД «Інтервіндоус»;
- дослідити систему внутрішнього контролю операцій з запасами на вітчизняних підприємствах;
- визначити шляхи вдосконалення обліку та контролю запасів.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є система обліку і контролю запасів на підприємстві ТОВ «ТД «Інтервіндоус». Предметом дослідження виступає теорія та практика обліку і контролю запасів на підприємствах України.

Методи дослідження. Дослідження проводилось із застосуванням діалектичного, системного та історичного підходу до вивчення сучасного стану обліку і контролю запасів. У процесі дослідження були використані загальнонаукові методи пізнання: індукція, дедукція, аналіз і синтез, групування й порівняння, конкретизація. Для обробки даних, наведених у роботі застосовувались такі методичні прийоми, як: огляд, перевірка, розрахунки, аналітичні групування, аналіз, узагальнення, зіставлення, підрахунок.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, організації та методики обліку й контролю запасів, законодавчі акти, нормативно-правові документи, довідкові, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації, статистичні дані, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій, інструктивні матеріали, первинна документація, облікові реєстри та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження свідчать про досягнення поставленої мети і дають змогу зробити такі висновки:

Правильна організація бухгалтерського обліку та контролю запасів є необхідною умовою для успішної діяльності підприємства. Дослідження запасів для ефективного управління господарським процесом у сучасних умовах діяльності дозволить керівництву підприємства отримувати якісну та повну інформацію. Тому розкриття питань удосконалення обліку та контролю використання запасів на сучасному етапі є актуальними, що і визначило тему кваліфікаційної роботи.

Для досягнення мети у роботі досліджено теоретичні аспекти обліку запасів, їх сутність, класифікація, оцінка на дату їх оприбуткування та на дату складання балансу. Розглянуто документальне оформлення надходження та руху запасів, проаналізовано основні первинні документи, які використовуються підприємством при здійсненні операцій з запасами. У процесі роботи досліджено порядок формування аналітичного та синтетичного обліку запасів, їх взаємозв'язок.

До недоліків документального забезпечення можна віднести застосування підприємством довільних форм первинної документації, що призводить до певного дублювання бухгалтерської інформації, несвоєчасного складання документів, трудомісткості при обробці. Для вдосконалення облікової роботи рекомендовано застосовувати на підприємстві прийняті типові форми документації відповідно до галузевої специфіки. Також з метою удосконалення обліку запасів розглянута система обліку єдиного складу за відповідними стадіями відображення операцій з запасами. Такий підхід у системі обліку єдиного складу має забезпечувати:

- облік запасів в єдиній системі, що поєднує у собі всі склади та комори підприємства;
- моніторинг залишків запасів на підприємстві в режимі реального часу;

- відповідність інформації бухгалтерського обліку складському в частині запасів;
- прискорення документообігу та зниження кількості помилок і дублювань в інформаційних системах обліку .

Під час проведення аналізу ефективності використання запасів підприємства на підставі даних фінансової звітності встановлено, що протягом досліджуваного періоду на підприємстві відбулося значне збільшення суми сировини і матеріалів, готової продукції, МШП та нечисленне зростання запасів у незавершеному виробництві, тари і тарних матеріалів. В цілому загальна сума залишків запасів збільшилася на кінець 2018 року в порівнянні з 2016 роком на 122,3 %.

Основні показники ефективності використання матеріальних ресурсів показують, що показник матеріаломісткості виробництва за період дослідження збільшився. Якщо у 2017 році у кожній гривні виробництва продукції, робіт, послуг містилося 40 коп. матеріальних витрат, то у 2018 році – 52 коп. З метою зменшення матеріальних витрат на виробництво продукції, робіт, послуг вважаємо за необхідне порекомендувати управлінському персоналу підприємства знизити норми витрат матеріалів у розрахунку на 1 одиницю продукції, робіт, послуг, а також шукати більш дешеві джерела надходження сировини, але без втрати її якості.

Показник матеріаловіддачі зменшився за період дослідження. Матеріаломісткість має тенденцію до збільшення, оскільки є обернено пропорційним показником до матеріаловіддачі. До негативних факторів можна віднести то, що частка прибутку від основної операційної діяльності у розрахунку на 1 грн. матеріальних витрат зменшилася протягом досліджуваного періоду і склала у 2018 році 0,06 грн. проти 0,18 грн. у 2017 році.

Аналіз впливу матеріаломісткості на обсяг виробництва та собівартість продукції, робіт, послуг дозволяє виявити економію або перевитрачання ресурсів для їх виробництва. матеріаломісткість виробленої продукції (робіт, послуг) протягом досліджуваного періоду збільшилась на 0,1 грн., що призвело до істотного збільшення собівартості виробленої продукції (робіт, послуг) у частині

матеріальних витрат (собівартість збільшилась на 965,4 тис. грн.) і недоотриманню обсягу виробленої продукції (робіт, послуг) на суму 1379,1 тис. грн.

На підприємстві існують резерви збільшення обсягу виробництва за рахунок зниження матеріаломісткості виробленої продукції (робіт, послуг), які у вартісному виразі складають 1379,1 тис. грн. З метою зменшення матеріаломісткості бажано переглянути норми витрат сировини та матеріалів у бік їх зменшення та здійснювати пошук дешевих та якісних джерел постачання сировини.

Отже, використання результатів аналізу допоможе підприємству більш раціонально використовувати наявні матеріальні ресурси, знаходити внутрішні резерви для збільшення виробництва продукції (робіт, послуг) за рахунок зменшення матеріальних витрат на одиницю продукції (робіт, послуг). В цілому така аналітична робота сприятиме забезпеченню ощадливого вживання запасів, їх збереженню, підвищенню ефективності їх використання у господарській діяльності підприємства.

У процесі роботи розглянуто теоретичні та прикладні аспекти внутрішнього контролю запасів. Визначено основні завдання, етапи контролю запасів на підприємстві та джерела контролю запасів. Доведено, що одним із найефективніших інструментів внутрішнього контролю запасів є інвентаризація.

Розглянуто типові помилки внутрішнього контролю обліку запасів.

Встановлено, що на досліджуваному підприємстві відсутня служба внутрішнього контролю, що знижує якість, повноту та достовірність облікової інформації. Тому, з метою підвищення ефективності ведення обліку, достовірності фінансової звітності підприємству рекомендовано створити підрозділ внутрішнього аудиту, який у своїй діяльності застосовував би комп'ютеризовані аудиторські методи.

Отже, чітко налагоджений бухгалтерський облік своєчасно забезпечує користувачів необхідною повною та достовірною фінансовою та іншою

економічною інформацією для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень.

Впровадження результатів дослідження у практику господарської діяльності ТОВ «ГД «Інтервіндоус» дозволить керівництву покращити сучасний стан обліку та контролю підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артюх О. В., Албу Н. М. Внутрішній контроль на конкурентоспроможному підприємстві: проблеми визначення. *Електронне наукове фахове видання: журнал «Глобальні та національні проблеми економіки» Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*. Вересень 2015р. Вип. №7.
2. Артюх О. В., Коробко О. Стандарти обліку запасів: порівняльний аспект. *Економіка, фінанси та управління: проблеми та сучасні шляхи розвитку* : матеріали підсумкової міжнародної науково-практичної конф., м. Львів, 25–26 грудня 2015 р. Львів: ГО «Львівська економічна фундація». 2015. Ч. 3. С. 77–80.
3. Артюх О. В., Криванич М. Ю. Проблемні питання та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів на підприємстві. *Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації* : тези доповідей II міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. Одеса : ОНЕУ, 2016. Ч. 1. С. 19–21.
4. Артюх О. В., Семенюк К. А. Нестача запасів : проблемні аспекти обліку і контролю. *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції* : матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції. Одеса : ОНЕУ, 2018. С. 169–171.
5. Бержанір І. А., Демченко І. А., Кістол А. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. *Економічний простір*. 2016. № 107. С. 161–168.
6. Бондаренко Н. Н., А. С. Симон Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. С. 97-100. URL : <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-2-2017/23.pdf> (дата звернення : 18.12.2018).
7. Войцехова К. К. Облік запасів підприємства у системі єдиного віртуального складу. *Економічний вісник запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 6 (18) / 2018. С. 264–267.

8. Гуцайлюк З. В. Некоторые вопросы реформирования системы бухгалтерского учета: концепция и реализация. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2007. № 10. С. 11–17.
9. Демченко Т. А., Чвертко Л. А. Проблеми обліку виробничих запасів та напрями його вдосконалення на підприємстві. *Економічні горизонти*. 2017. № 1(2). С. 48–56.
10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL : [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99) (дата звернення : 10.02.2019).
11. Козакова Н. А., Полісюк Г. Б. Аудит. Теорія і практика : підручник. М. : Юрайт, 2014. 385 с.
12. Кузьмін Д. Л. Інвентаризація при здійсненні аудиту. *Міжнародний збірник наукових праць*. Вип. 1(10). – С. 147-157. URL : [file:/// C: / Users / sky / Downloads/67006-139136-1-PB.pdf](file:///C:/Users/sky/Downloads/67006-139136-1-PB.pdf) (дата звернення : 10.02.2019).
13. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : навчальний посібник [2-е вид.]. Київ : Каравела, 2005. 560 с.
14. Контроль і ревізія фінансово-господарської діяльності : навчальний посібник / В. М. Мурашко та ін. ; за заг. ред. П. В. Мельника. Київ : ЦУЛ, 2003. 311 с.
15. Любезна І. В., Галушка Н. Й Організація та методика внутрішньогосподарського контролю матеріальних запасів на підприємствах целюлозно-паперової промисловості. *Галицький економічний вісник*. 2012. № 3(36). С. 145–155.
16. Малахова А. В., Мартиненко О. В. Проблеми обліку запасів і оптимізація обліково-аналітичних процедур в управлінні підприємствами. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 920–923.
17. Мажуліна М. О. Аналіз виробничих запасів на підприємстві : 2013. URL : [http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui /bitstream/ 123456789/4140/1.pdf](http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4140/1.pdf) (дата звернення : 10.02.2019).

18. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р., № 2. URL : [http:// zakon. rada. gov. ua](http://zakon.rada.gov.ua) (дата звернення : 10.02.2019).

19. Мулик Т. О., Чехівська І. П. Методичні підходи до аналізу виробничих запасів на підприємствах аграрного сектору. URL : <file:///C:/Users/%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD/Downloads/4928-9825-1-SM.pdf> - 2014 с. 256-262 (дата звернення : 20.03.2019).

20. Нападовская Л.В. Управленческий учет: суть, значение и рекомендации по его использованию в практической деятельности отечественных предприятий. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2005. № 8–9. С. 50–62.

21. Пальчук, О. В., Нечай Н. М. Проблеми формування облікової політики виробничих запасів машинобудівних підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 25 С. 426–434.

22. Подмешальська Ю. В., Зайберт Є. К. Облік виробничих запасів. *Ефективна економіка*. №3/2018. URL : http://www.economy. nauka. com. ua / pdf / 3 _ 2018/71.pdf (дата звернення : 20.03.2019).

23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL : <https://zakon. rada. gov. ua / laws / show / z0751-99> (дата звернення : 20.03.2019).

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» : наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999 р., № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> (дата звернення : 20.03.2019).

25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL : <http:// zakon5. rada. gov. ua / laws / show / 996-14> (дата звернення : 20.03.2019).

26. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL : <https:// zakon. rada. gov. ua / laws / show / z0168-95> (дата звернення : 20.03.2019).

27. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та

зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р., № 879. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення : 20.03.2019).

28. Пушкар М. С., Пушкар Р. М. Розробка теорії управлінського обліку. *Наукові записки : збірник наукових праць кафедри екон. аналізу. Тернопіль : Економічна думка*, 2004. Вип. 13. Ч. 1. С. 14–18.

29. Пушкар М. С., Чумаченко М. Г. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація : монографія. Тернопіль : Карт-Бланш, 2011. 336 с.

30. Роева О. Проблемні питання визнання, обліку та оподаткування малоцінних та швидкозношуваних предметів. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету* : збірник наукових праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2016. № 5(237). С. 132–143.

31. Роева О. С. Облікова політика як інструмент регулювання організації обліку виробничих запасів на підприємстві. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Серія «Економічні науки»* : науковий журнал. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2017. № 1(66). С. 155–161.

32. Садовська І. Б., Божидарнік Т. В., Нагірська К. Є. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 688 с.

33. Самчук Н. В. Порядок здійснення внутрішнього контролю запасів на підприємстві. URL : <http://eztuir.ztu.edu.ua> (дата звернення : 20.03.2019).

34. Ступінська М. В. Організація внутрішньогосподарського контролю запасів на підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 8. С. 84–86.

35. Яценко В. М., Пронь Н. О. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»* 2009. № 22(2). С. 3–7.